

Handwritten notes in the top left margin.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinosti je moč.

EDINOST izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdevščini po 6 kr. — *Narocnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo - via Zenta 5.*

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništva - via Torrente - Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — *Inserati* (razne vrste naznana in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Nova postava proti takim, ki svoje premoženje sleparksko odtegujejo eksekutivnemu rubežu.

Žalibože, godile so se posebno v novejšem času, ko morala vedno bolj peša, take sleparije, ki so osobni in celo zavarovani kredit močno omajale, tako sicer, da se je pošten kapitalist, posebno pa trgovec moral vedno bati, da se svojo terjatvo ne obsedi na suhem k ljubemu temu, da mu je bilo znano, da ima njegov dolžnik premakljivega in nepremakljivega premoženja prav došti. A tega ni mogel znati, ako ne preti njegovej terjatvi kak propad v obliki kake tajne pogodbe s ženo, ali s kako drugo osebo, vsled katere je omenjeni dolžnik le na videz lastnik vsega velikega premoženja, v istini pa so drugi lastniki. Godilo se je navadno, da so trgovci in tudi posestniki iz dobičkarije napravljali razna pisma s ženami in drugimi, vsled katerih so vse lastnine svojih trgovin ali posestev odstopili in tako svet varali, da jim je dal kredita dovolj. Kar naglo pa zaropota konkurz, upniki menijo, da vendar še nekaj ostane, a ko si stvar natančneje pregledajo, vidijo, da stoji na izkazu aktive in pasive žena falita kot prva in največja upnica, ali pa celo kot edina lastnica vsega premoženja; zgodilo se je celo, da je dotičnik skozi noč firmo prepisal na ženo in več takih stvari, ki vse so bile očitna prevara upnikov. Zgodilo se je tudi, da je kedo rubal kacega dolžnika, a komaj je storil potrebne korake, uže se pokaže, da je žena uže davno poprej vse zarubala. Ako gre upnik z eksekucijo dalje, napravi mu žena takozvano »Excendierungsklage« in ubožeč mora nazadnje zraven zgube plačati še prave trške, kar je na vsak način žilostno.

Pri nas v Cizlitaniji pa še vendar ni ta stvar tako vsakdanja, a v deželah ogrske krone je to sleparstvo v najlepšem cvetu, kajti tam niso tudi sodnije tako stroge in natančne, kakor pri nas. Zgodi se pa tudi čestokrat, da upnik zarubi v vsem redu posestvo in pohištvo dolžnika; a zadnji po advokatih iz porednosti zavlaučuje prodajo, včasih so tudi sodnije počasne, a dolžnik mej tem časom dela s zarubljenim premoženjem tako, da se zarubanej hiši streha potere, da zemljišče postane pustota in da se premakljive stvari popolnoma poškodovajo, ali pa celo

odstranijo. Sploh so se mnogi dolžniki na take in enake načine ali odtegujevali plačilu, ali pa se nad upnikom surovo maščevali samo zato, ker je terjal svoje, in s postavo ni mogel tak poškodovanec blizo takim nevarnim ljudem. Tudi je bilo videti, da v tem obziru strašno pojmlje nrvnost, ker domačini so tacega sleparja le zakrivali in mnogo omikanih in dobro izšolanih gospodov v odličnih socialnih stopnjah je šlo takim ljudem celo na roko, dajali so jim svete in izdelavali dotična pisma. Uže dolgo se je torej čutila živa potreba, da se omeji taka običajna prevara po kakej ostrej postavi, in sedanja večina drž. zbora je zahtevala, da vlada predloži dotični načrt postave, kar je hvala Bogu, tudi storila in je bila dotična postava uže obravnavana v drž. zboru ter utegne tudi k malu stopiti v veljavo. Važno je torej, da se naši čitatelji seznanijo z dotično postavo, ki se glasi blizo tako le:

§ 1. Kedor z namenom, da prepreči nekoliko, ali popolno preteči mu, ali uže vršeči se rubež v zadržanje svojih upnikov; kedor prav s tem namenom skriva ali prodaja svoje imovine ter dela navidezno pravne posle, kakor pogodbe o dolgovih, cesije itd., kriv je pregreška, ako njegovo postopanje ne kaže še hujšega prepovedanega in kaznjivega dejanja in v slučaju, da na tak način prouzročena škoda preseže 50 gld.; drugače pa prestopka.

§ 2. Kaznuje se pregrešek s zaporom od enega meseca do enega leta in pri obtežujočih okoliščinah od 6 mesecev do dveh let, prestopok pa se kaznuje s zaporom do šest mesecev. Z obsodbo zaradi kaznjivih dejanj v § 1. združeni so tudi postavni oni neugodni nastopki, kateri veljajo pri obsodbah zaradi prestopka sleparije.

§ 3. Kedor zunaj onih, v § 1. naznačenih slučajev, odtegne razpolaganju gosposk predmete, kateri so bili po kakej gosposki, ali po ukazu kake gosposke zarubani in zaplenjeni, kriv je prestopka in se kaznuje s zaporom do 6 mesecev.

§ 4. Naredba družega odstavka § 183 občnega kazenskega zakonika je razveljavljena.

§ 5. Obravnave in obsodbe glede prestopkov v tej postavi naznačenih, spadajo v področje okrajnih sodnij.

§ 6. Predstojede nareidbe se nanašajo tudi na dejanja, katera so bila izvršena pred veljavnostjo te postave, vendar le tedaj, ako bi ona dejanja po sedanjih postavah zahtevala strožje postopanje.

družega, išče in poprašuje se bolj po poslednjem, zato pa tudi njegova cena zopet raste, onega družega pak pada, dokler se cena zopet izravnajo.

Nu, predno se tako izravnajo, razdere se ravnotežje in vselej je mnogo škode bodisi za onega, ki ima srebro ali zlato, nihakor nismo gotovi, je li se ono razmerje popolnoma vrne, ker mej tem se lahko dogodi, da se trošek jealne kovine zmanjša, pri drugej pa je ostal nepromenjen ali je celo narastel. Zato ima tudi večina držav enovrstno vrednost (vrednoto, veljavo, valuto) namreč srebrno ali zlato vrednost, t. j. vlada ukaže, da se sme plačevati samo iz jedne, zlate ali pa srebrne, kovine kovanim denarjem, in da je le tak denar dolžen vsakdo v državi prejemati. Na Angleškem imajo uže davno zlato vrednost; ta je uvedena začetkom 1873 l. tudi v nemškem cesarstvu, pripravila pa se tudi več drugih držav, da vpeljejo zlato veljavo (vrednost) Pri nas velja srebrna avstrijska vrednost od početka 1858 l., če tudi je krožilo do zadnjega več papirnega od srebrnega denarja. Na Francoskem imajo dvovrstno veljavo: zlato in srebrno.

«Aha, zdaj umejem», pristavi poštar Črnivec, «zakaj ni cena našemu cekinu stalna. Časi viša, časi nižja, ko mu je vendar na Francoskem cena vedno jednaka. Prosim vas, ali ne bi bilo bolje, da se tudi pri nas vredi veljavo, kakor na Francoskem, tedaj bi jenjala vsaj negotovost glede cene cekinov.»

«Gospod, vi se motite, (varate) ta negotovost ne bi zginola. Kder krozi zlati in srebrni novci, tu mora država postaviti neko razmerje vrednosti (veljave) jedne kovine proti drugej. Tako je odrejeno na Francoskem. Nu taka naredba državne oblasti ima smisel samo dotle, dokler odgovarja okolnostim sē zlatom in srebrom, t. j. dokler obstoji to razmerje tudi drugé, kder ga ne postavlja postava, ampak se vreja samo ob sebi, kakor so ga določila pravila o ceni v narodnem gospodarstvu. Kakor pa se postavljeno razmerje v trgovini pretrugači, ne velja več ono, kar je postava (zakon) postavila, t. j. naredba postave zgubi potrebno podlogo, ker nareja in zapoveduje se postavno nekaj, česar v resnici ni. Takrat je torej postava o razmerji nepravilna, ker ako vrednost

§ 7. Pravosodnjemu ministru je naročeno, da izvrši to postavo.

Da je bila taka postava v sedanjih razmerah silno potrebna, to mora pripoznati vsak, kedor ima sploh posla z dolžniki in si je na pošten način prislužil denar, kajti ni žalostnejega, nego to, da človek teško prištedjeni denar zgubi po takih ovinkih, ki imajo postavno obličje, pa niso družega, nego privilegirana prevara. Zatorej moramo državnozbornskej večini le hvaležni biti, da je v okom prišla v obče tako globoko čutečej potrebi, ker tudi s tem, da postave kolikor mogoče omejujejo prevare, doseženo je dosti na gospodarskem polju, posebno pa na pomoč pride ta postava trgovcem, ki imajo po svetu največ nezavarovanih terjatev in so torej v največej nevarnosti pred prevaro.

Politični pregled. Notranje dežele.

V gosposkej zbornici se je 20. t. m. nadaljevala generalna debata o šolskem zakonu. Naučni minister je šole zagovarjal, hvalil izvrstno vedenje duhovščine, izobraženje učiteljev i naglašal veliko vrednost učiteljskih. Potem se je prestopilo v specialno debato. Pri §. 75 se je sklenola po predlogu kneza Sapiene posebna izjema za Galicijo.

V poslanskej zbornici je 20. t. m. predložil trgovinski minister poročila pomorske gosposke za leto 1882. Potem so se predloge podpornega odseka za Tirolsko brez debate sprejele v drugem in tretjem branji.

Slednjič se je nadaljevala obravnava o zakonu zlaganja zemljiše in sprejelo več paragrafov z dostavki. Gronolskijev predlog, naj zakon stopi v moč še le potem, ko deželni zbori izvrše dotični zakon, bil je tudi sprejet.

Gosposka zbornica je zadnji vtorek v drugem in tretjem čitanji sprejela ves šolski zakon, kakor je bil sprejet v poslanskej zbornici. To je jako važno, dosti bremen se s tem odpravi ljudstvu, katero gotovo z veseljem ta zakon pozdravi.

Poslanska zbornica je 22. t. m. sprejela zakonski načrt, glede tujih enklav v gozdih. — Minister Falkenhayn je pri zakonskem načrtu o razdelitvi skupnih zemljišč zavračal pomisleke poljskih poslancev, ter priporočal, naj se zakon sprejme. Poljaki so predla-

jedne kovine poraste, plača vsakdo gotovo z denarjem manj vredne kovine, n. pr. dolžnik plača svoj dolg v srebrnem denarji, ako je srebro takrat ceneje, če prav mu je upnik posodil denar v zlatu. To je za upnika se ve da škodljivo, a ne more prisiliti dolžnika, da bi mu plačal v zlatu, ker mora vsakdo srebrn in zlat novci prejemati. Glejte, kake neprilike napravlja urejenje deželnega novca; in škoda, da bi govorili še o trgovini s ptujimi deželami, v katerih ne sprejemajo kovanega denarja kot denar, ampak samo zlato ali srebro po njihnej vrednosti, po težji, kakor drugo blago. «Ali zakaj ima Angleška zlato vrednost?» vpraša g. učitelj.

«Ker je Angleška bogata in ker se lahko hvali z domačo in vnanno veliko trgovino. Zlato je dosti več vredno nego srebro, majhen kosček zlata mnogo velja, lahko se nosi in vozi, česar vsega pri srebru ni. «Hm, to se mi ne zdi pripravno pri zelo pripravnih Angležih», opazi poštar Črnivec.

«Kajli srebrni novci rabijo tudi oni, sosebno v malem prometu (trgovini), srebro pak svojo ceno menjava, to je tedaj za nje dosti neprilicnejše, nego so za nas cekini, ker teh potrebujemo manj.»

«Da je tako, gospod Črnivec, to bi Angleži resnično zaslužili vašo zabavljanje. Toda ni tako. Na Angleškem se kuje srebrn drobiž, a znano vam je, kakim potrebam služi drobiž. Potrebujemo ga vedno v takih poslovih, kder se ne more rabiti zlati, zato mu je vrednost stalna. Tako je tudi na Nemškem. Večji, težji novci se kujejo iz zlata, manji pa iz srebra in sicer to od pet mark doli do jedne marke. Marka je na Nemškem računška enota kot pri nas n. pr. goldinar. Ena marka velja 100 fenikov, to bi bilo naših 50 krajcarjev, ali ne računji se tako, temuč po težji. (coursu, kurzu) zato pa se menjava tudi tečaj marke, navadno se jemlje zdaj po 56, 57 krajcarjev a. v. Razen marke se kuje iz srebra še novci po pedeset in dvajset fenikov, ostali še drobnej novci je iz bakra.»

Vsem se je vrlo dopal novci, ki je toliko vredni, pa se vendar lahko prenaša. Zdad vpraša nek slušalec, zakaj se pač po vsem svetu ne kuje zlati novci ene vrednosti? (Dalje prih.)

Podlistek.

Denar in kredit.

V C.—. govoril doktor Bister, Slovencem pa ta govor priobčuje: Juri Čič.

(Dalje.)

«To je res, gospod učitelj, ali to ni navadno, ampak le izjema. Dosti se je pisalo in govorilo o tem bogastvu, pa — kakor je navada — tudi mnogo pretiravalo. V Kaliforniji so zlatonosne reke, in tu se je pred časom po izpiranju dobivalo v resnici mnogo zlata; bilo ga je dokaj tudi v naplavljeni zemlji in izkopalni so ga. Ljudje so se navalili kar v jatah ter kopali, in tako so one zlato izvirkle prav hitro posušili. Dobivajo se tudi zlate rute, ali tu je kopanje jako težavno in drago. Dosti več zlata je v Avstraliji, pa tudi tam ga ni v tolikoj meri, kakor se pripoveduje. Po malem se dobivata zlato in srebro tudi mej svincem v beljaškem, borovljskem in kapeliskem okraji na slovenskem Koroškem. Tudi mej brati Hrvatiji kopljejo v malem zlato, posebno ga je mej Našicami in obema Gradiškama. Mnogo bogatejša na zlato in srebriu je Bosna. Zlato se v Bosni dobiva čisto in pomešano z drugimi rudami; čistega srebra in srebrnih rud do danes niso našli, ali zato je obilo srebra v svinci in bakrenih (kufrenih) rudah, in upati je, da se tu še kaj posebnega najde, ko se ta zemlja, katero so Turki tako strašno zanemarjali, geognostično dobro preišče. Sploh je ta krasna zemlja bogata na vsakem Božjem daru. Nu, če tudi je toliko zlata, vendar se ni razmerje vrednosti zlata proti srebru znatno menilo. Ono je stalo do najnovejšega časa kot 1 proti 15/2; to se pravi: da je zlato ptnajst in polkrat več vredno, nego jednaka teža srebra.»

«A je li to razmerje vedno jednako?»

«Nihakor», odgovori Bister; «skušnija kaže prav nasprotno. Ako dve stvari služiti skoro istim potrebam, tedaj rastejo in padajo tudi njihni ceni skoro jednako, kar se n. pr. lahko opazi pri živežu. Kakor pa eno dobro (blago) postane razmerno dražje od

orgelj in družih rečij?! Ecce, prebrazena krščanska čreda... to so tvoje preblage in najsvetejše kreposti...

(Dalje prihodnjič.)

Domače in razne vesti.

Nemila smrt pokosila nam je sopet dva istinita prvaka našega naroda; očeta štajerskih Slovencev, dra. Stefana Kočevarja v Celji...

Cesarjev dar. Cesar je podaril občini Medveja v korminskem okraji 300 gl. za zidanje mosta čez reko Judri.

Cesarjevo potovanje na Kranjsko. Cesar se napoti, kakor se poroča, 10. julija na Kranjsko, da se vdeleži slavnosti šeststoletnega združenja Kranjske s habsburško hišo.

Društvo «Edinost» odposlalo je denes na rakev ranjcega dr. Kočevarja v Celje prekrasen venec z napisom: «Društvo Edinost» v Trstu.

Dar «Edinosti». Gospod Slavoj Jenko, posestnik in trgovec v Podgradu blagovolil je podariti društvu gotovine gl. 20.— za kar se mu presrečno zahvaluje.

Tržaške novosti. Od četrtega sem imamo zopet najlepše pomladansko vreme. — Predvčerajšnjem je nastopil svojo službo nov italijanski konzul v Trstu, g. Durando.

45 letni Ivan Obersnol iz Sezane si je poškodoval nogo pri razkladanju desk. — Fakin Jožef Božič iz Vipave, 60 letni mož, pa si je zlomil roko, ko je delal pri nekej mašini.

Društvo za olepšanje mesta Trsta je imelo za taji vtorek glavni zbor, v katerem se je konstituiralo. Gosp. župan Rihard Bazzoni je častni načelnik; ustanovitelj so gosp. Josip vitez Mauser, Marko baron Mompurgo...

Hrvatski pododbor za tržaško razstavo je imel 20. t. m. sejo, v kateri se je konstituiralo, da je Hrvatska imela lep uspeh na tržaški razstavi, vsled česar je sklenol pododbor, da se toplo

zahvali osrednjemu odboru tržaškemu za uljudno pomoč in posebno g. Mate Poliču, ker se je toliko trudil, da se je stvar tako lepo in koristno sponesla.

Odbor delalskega društva naznanja, da je izvolil za začasnega tajnika odbornika gosp. Lavoslava Hajna in to do prvega običnega zbora, ker se je gosp. Dolinar tajništvu odpovedal.

Pred sodnijo so stale vtorek 3 Brežkice, lepa, še čisto mlada dekleta, katerih imena nas je sram objaviti. Ukradle so v nekej prodajalnici v Kopru 2 komada platna. Zarad tega jih je sodnija obsodila dve na 3 in 4 mesečno ječo, eno pa le na 14 dni zapora...

Nemški švindlarji. Komu ni znano, kako sta pred dvema letoma po Trstu lovila naročnike nek dr. Heller in nek Dewald. — Bila sta tudi pri nas, toda mi smo ja poslali mej brate. — Te dni je stal Dr. Heller, ki pa se ne piše tako, ampak Gustav Dürich, pred dunajsko sodnijo zarad mnogih prevar in grdih sleparij; prodajal je tudi v Trstu neke čudne akolje...

Policijsko. Predvčerajnjem je policija zaprla nekega Andreja M., 49 letnega moža, ker je zatožen zločinstva sleparije; zaprla je tudi necega 20 letnega Jošta S. iz Trsta, ker je ukradel več vrvi pred mestno bolnico.

Na grob v morskeji bitvi pri Visu padlih je položil poveljnik švedske fregate «Vanadis» Ostermann zelen venec, ter je na grobu navdušeno govoril o junaštvu naše vojne mornarice.

Žrebanje razstavne loterije. Vtorek so bile izžrebane še te številke: 1468515 0928053 0049920 0757352 1590652 1468564 0813546 1889629 0218356 4398506 0944087 0985591 0858817 1207621 1850136 1042978 0984563 0157507 0487881 1713273 1426560 1708090 1627450 1619479 1295437 1302534 1975880 1515282 056217.

V sredo so bile izžegnjene te številke: 1421826 0045300 0723306 1469754 0752825 0893158 0225575 0137830 0020663 1948717 0405586 0084144 0052745 0047997 0884036 1741112 1375065 0802831 0148666 0885079 1453012 1904277 0251913 0325085 1907552 0749462 1948938 0960248 1301676 1941164 1339142 1412825 0283871 0799273 1014667 0988720 0615946 1130927 1619610 1780996 1929352 1193537 1451518 1982112 1633099 1848374 0925987 0657687 1677004 0445330 0966889 1832795 0866894 0975118 1211505 1213936 0021267 0533979 0139679 1896384 0762307 1786309 1120276 1010969 0425331 1755010 1545771 0092085 0823014 1176768 0735105 0936223 0742598 1440533 0945545 1599825 0995027 0477351 1542225 0455219 0176329 0375491 0108415 0423383 1864855 1154669 0498939 0040036 0010995 1379161 0423629 0063325 0147139 0252594 1560649 0850214 0380425 0692696 0283876 0151535 0023521 0064911 1101445 1033063 0536810 0808868 1699011 1617813 4906460 0113865 0261831 1771334 1723117 1666687 0437167 0238490 0620068 1397147 0492914 1494103 1598888 1987129 1744013 1161924 0097369 0159166 0375249 0064830 1365740 1277161 1045563 0019056 1048321 0959583 0529165 1231564 1472964 1844741 0505074 1508684 1213650 0681052 1203914 0918563 1827820 0200677 1483539 0027318 0555631 0472382 0842713 0064398 1863921 1416897 0581278 0990960 1269407 0377684 0737702 1650038 0960543 0378047 0522594 1247085 0439614 0951062 0854670 0458155 1522281 0669131 1790720 1454387 1869230 0070625 1750805 0978332 0586083 1439311 1763149 0466753 0497415 0696648 1140200 1939264 0338396 0176108 0151851 1156447 0775146 0614931 1064298 0273602 1433379 0762823 0563016 0278923 0170065 0042345 1595654 1719790 0012038 0124135 0568950 1073705 0841889 0579624 1879065 1409750 0250293 0335587 1095344 1053894 0929755 0700669 0849423 0203121 1299037 1503187 0934216 0868307 0113377 1980605 1582507 1363361 0672836 0148280 1337884 0995018 0053099 1013038 1457059 1696164 0428073 1630794 1051500 1189038 0988981 0462159 0680803 0274004.

Table with 10 columns of numbers, likely a lottery or financial list.

(Konec prihodnjič.)

600 točajev za Mosko. Rusko ministerstvo carske hiše je dalo ukaz, naj se za Mosko udinja za čas slavnosti, ki bodo ob kronanji, 6000 točajev in služabnikov, ki govoré tudi tuje jezike.

Koliko stane mir. «Rivista scientifica Svizzera» priobčuje jako zanimivo statistično delo o presilnem militarizmu. Iz tega dela posnemljemo te podatke: V mirnih časih stoji na zemlji šest milijonov mož pod orožjem; ta vojska stane na leto 37 milijard frankov.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Kmetiška pisma.

(Dalje, glej št. 12.)

V izgled samostalnega, ptujega vpliva prostega razvijanja, napredovanja ruskega kmetijstva hočemo navesti ta le slučaj. Leta 1869 se je osnovala v Ogerskem-Staremgradu (Ungarisch-Altenburg) — razstava in konkurenca strojev za žetev trave, osobito pa žita.

(Dalje prihodnjič.)

